

İnternetin de Arşivi (mi) Olurmuş!

Tanol Türkoğlu

Martin Mystere/Atlantis isimli çizgi roman dizisinin bir sayısında, insanoğlunun ölümlerini gömememesi, ölüsü ardından yas tutamaması, ona ait sabit bir yere sahip olamaması; yeryüzü kültüründe pek çok erdemi ortadan kaldıracak tetikleyici unsur olarak ele alınıyordu. İnsanın sonu buharlaşıp yok olmak olursa, geride kalanlar hangi ahlak ilkesine ya da erdeme neden bağlı kalacaklardı ki?

Dijital kültürün bana göre en zayıf halkası, bünyesindeki **“dijital kaypaklık”**. Bir başka deyişle dijital dünyada bir şeyi değiştirmenin, onun eski halini ortada bir iz bırakmadan kaldırmanın çok kolay olması. Aynı zamanda da çok hızlı bir şekilde bunun uygulanması.

Bir gazete nüshası, kâğıda basıldığı zaman, en azında yirmidört saat değerini koruyabilir. Ama o gazetenin web sitesi her dakika yeni gelen haberlerle güncellenmek zorundadır.

Martin Mystere’deki formüle dönecek olursak; bu dijital kaypaklık, dijital dünyada erdemli olmayı engelleyici bir faktör olabilir mi? Ya da belki geçen günlerde “halka inen” yeni bir web sitesi, bu erdemsizliği ortadan kaldırmada bir araç olabilir mi?

İnternet otuz kusur senedir var. Hadi ABD ve birkaç müttefikinde, akademik ve resmi kurumlara açık olduğu sınırlı dönemi geçelim — web’in ortaya çıkması, ticari faaliyetlere izin verilmesi, “halka inmesi” üzerinden on yılı aşkın bir süre geçti.

Bu süre zarfında, web üzerinde milyonlarca sayfalık bilgi oluştu. Bu bilgilerin belki de hemen hepsi değişti. Hem de defalarca.

Şimdi tüm bu değişiklikleri, 1996 yılından beri arşivlemiş olan bir İnternet Arşivi, herkesin erişimine açıldı. Evet yanlış duymadınız; İnternetin de artık bir arşivi var. Ana sayfasındaki bilgiye göre şu an bu arşivde 55 milyar sayfalık bilgi biriktirilmiş durumda. Bu figüre her gün milyonlarca sayfa ekleniyor.

Yerli yabancı merak ettiğiniz bir web sitesinin arşivine buradan erişebilirsiniz. Örneğin; 1999 yılında o web sitesinde hangi bilgiler vardı, hangi görsel malzeme kullanılmış; nostalji yapabilirsiniz.

Tabii akla hemen şu iki konu gelebilir: Bir, “Kimin ne işine yarayacak?” İki, “İşte bak, büyük birader bizi izliyor!”. Benim aklıma ise doğal olarak bu kadar bilgi ne tür bir altyapıda saklanabilmekte oldukları geliyor.

Web sitesindeki sıkça sorulan sorular kısmında, geliştirmiş oldukları bir yazılım ile 1996 yılından beri bu tarama işini yaptıkları anlaşılıyor. Aradığınız her web sitesinin arşiv bilgilerini bulamayabilirsiniz. Bunun nedeni de, 1996’dan beri tarama yapan yazılımlarının, arşive aktarma işlevini engelleyici bir tedbir alınmışsa o web sitesinin arşivlenememiş olması. Bu tedbirlerden bir tanesi, örneğin; şifre ile giriş yapılan web siteleri.

İnternet Arşivi’nde e-posta ve chat muhabbet odalarının kayıtları yok! Yani nasıl ki artık yanınızda olmayan bir sevdiğinizin albümlerde kalan fotoğraflarına bakarak onu yad edebiliyorsanız; şimdi artık ortadan kalkmış ya da bambaşka bir hal almış ama size çok şey ifade eden bir web sitesinin beş sene, on sene önceki halini ekranınıza getirebilir ve o eski günleri anabilirsiniz. Ama onunla yaptığınız konuşmaların kayıtlarını o albümde bulamazsınız.

Ümit edelim de bu tür İnternet arşivleri, dijital kültürün kaypaklıktan sıyrılmasında, kendine özgü dahi olsa değer verdiği bir erdemler kümesine sahip olmasında yardımcı olsun.

Ki böylece o dijital kültürle yoğrulan genç kuşaklar da hayatta etik diye, erdem diye bir şeyin olduğunu da kendi “doğal yetişme süreçleri içinde” idrak etmiş olurlar. Her zaman haksız buldukları ebeveynlerinin ya da kendi hızlarına yetişemediklerine inandıkları tutucu toplumlarının telkiniyle değil.

Cumhuriyet Bilim Teknoloji 24 Kasım 2006 Sayı 1027 Sayfa 19